

ΕΥΓΕΝΙΟΣ Α. ΜΑΤΘΙΟΠΟΥΛΟΣ
Αναπληρωτής καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης
Τμήμα Ιστορίας – Αρχαιολογίας

Ρέθυμνο, 15 Οκτωβρίου 2012

Αγαπητές/αγαπητοί συνάδελφοι

Όπως γνωρίζετε, κατέθεσα την υποψηφιότητά μου για τις εκλογές ανάδειξης των εσωτερικών μελών του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Σε συνέχεια όσων σας είχα ήδη κοινοποιήσει κατά την προηγούμενη διαδικασία εκλογής Εσωτερικών μελών του Συμβουλίου, θα ήθελα να σας εκθέσω μερικές ακόμα σκέψεις.

Το σημαντικότερο και με μακροπρόθεσμες συνέπειες πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα το Πανεπιστήμιο είναι η επιβίωση του Νόμου 4009/2011. Παρά τις σημαντικές τροποποιήσεις του από τον πρόσφατο Νόμο 4076/2012, παραμένουν ακόμα εκκρεμή καίριας σημασίας ζητήματα που απορρέουν από την όλη φιλοσοφία και δομή του, με σημαντικότερο κατά τη γνώμη μου την ίδρυση του ΝΠΙΔ με τη μορφή Ανώνυμης Εταιρείας για τη διαχείριση της περιουσίας και των κονδυλίων έρευνας των ΑΕΙ (αρ. 58, του 4009/2011). Η εποπτεία αυτής της ΑΕ και η επιλογή των μελών του διοικητικού συμβουλίου και του διευθύνοντος συμβούλου της, είναι από τις καθοριστικότερες αρμοδιότητες του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου.

Κρίσιμης σημασίας για την πορεία του Πανεπιστημίου θεωρώ επίσης το πρόβλημα της υποχρηματοδότησής του που έχει παγιωθεί υποβιβάζοντας καθημερινά την όλη λειτουργία του.

Για όποιον δεν θέλει να εθελοτυφλεί, είναι προφανές ότι η διαβόητη «εσωτερική υποτίμηση» στην οποία υποχρεώθηκε η ελληνική οικονομία θα συμπαρασύρει όλες τις σφαίρες της κοινωνικής ζωής. Γίνεται πλέον όλο και πιο φανερό, πως τα κέντρα εξουσίας που ρυθμίζουν ή προσπαθούν να ρυθμίσουν τον βαθμό υποβάθμισης της χώρας και αντιπαλεύουν για τον έλεγχο των πλουτοπαραγωγικών της πηγών και της γεωπολιτικής της θέσης, δεν περιλαμβάνουν στις προτεραιότητές τους ούτε την εγχώρια επιστημονική έρευνα, ούτε την αναπαραγωγή της γνώσης σε ανταγωνιστικό διεθνώς επίπεδο.

Η άτυπη άλλα θεμελιακής σημασίας αυτή προϋπόθεση, η οποία υφίστατο μέχρι πρόσφατα και στη βάση της οποίας κατέστη δυνατόν να αναπτυχθεί τις τελευταίες

δεκαετίες το Πανεπιστήμιο Κρήτης, δεν θα είναι στο εξής εγγυημένη – τουναντίον θα τίθεται υπό συνεχή αμφισβήτηση.

Θα επαναλάβω, λοιπόν πως τα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν το Συμβούλιο, η Σύγκλητος και ο Πρύτανης, είναι εξαιρετικά σύνθετα, διότι δεν βρισκόμαστε μπροστά σε μια παροδική οικονομική κρίση και προσωρινή πολιτική αστάθεια του κράτους, αλλά στην περιδίηση μιας πρωτοφανούς οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής αποσταθεροποίησης που θα ξεδιπλωθεί σε μεγάλο βάθος χρόνου και θα έχει οδυνηρές συνέπειες.

Ως οδυνηρές συνέπειες δεν εννοώ μόνο την προαναφερθείσα δραστική μείωση της χρηματοδότησης του Πανεπιστημίου, ούτε βεβαίως την επικείμενη αναδιοργάνωση του χάρτη των ΑΕΙ, την αναγκαιότητα της οποίας όφειλε ήδη εδώ και καιρό να έχει θέσει με δική της πρωτοβουλία η ίδια η ακαδημαϊκή κοινότητα, αλλά τη ριζική απαξίωση της σημασίας και του ρόλου της ανωτάτης παιδείας και της επιστημονικής έρευνας και την ενδυνάμωση της επαγγελματοποίησής της στη συνείδηση της πλειονότητας των ελλήνων πολιτών. Η ανωτάτη παιδεία, στην κοινή γνώμη, αποκτά έναν μονοδιάστατο εργαλειικό και στενά χρησιμοθηρικό ρόλο εξασφάλισης καλύτερων προϋποθέσεων εύρεσης εργασίας και αναπόφευκτα κρίνεται πλέον μόνο με τους όρους του «χρησιμεύει».

Λίγο πολύ έχουμε όλοι συνείδηση αυτών των προβλημάτων, επιτρέψτε μου ωστόσο να συνοψίσω την αλληλουχία των συνεπειών: Η σταδιακή κυριαρχία των παραπάνω αντιλήψεων θα μεταλλάξει σύντομα –το βλέπουμε ήδη να επισυμβαίνει ορμητικά τα τελευταία χρόνια– τις συνειδήσεις και τις νοοτροπίες των φοιτητών και έχει ήδη θέσει υπό αναθεώρηση τις σχέσεις του Πανεπιστημίου τόσο με την πολιτεία, όσο και με την κοινωνία ευρύτερα. Κατά συνέπεια, η ανωτάτη παιδεία υποβιβάζεται ως ένα υποσύστημα που γίνεται αντιληπτό και αξιολογείται μόνο με όρους λειτουργικότητας, κόστους και αποδοτικότητας. Το κριτήριο της αποδοτικότητας διεισδύει και εφαρμόζεται όλο και περισσότερο στην εσωτερική λειτουργία του πανεπιστημίου, μέσω της ολοσχερούς ποσοτικοποίησης των κριτηρίων εξωτερικής αξιολόγησης του εκπαιδευτικού του έργου από την Α.ΔΙ.Π. Και οι δυο πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις συντάχθηκαν με αυτές τις αρχές.

Στο βαθμό όμως που το «χρησιμεύει» θα κατισχύει κάθε άλλου κριτηρίου, η ύπαρξη μεγάλου μέρους των εν λειτουργία πανεπιστημιακών Τμημάτων και μεταπτυχιακών προγραμμάτων και ιδιαίτερα των ανθρωπιστικών σπουδών, αλλά και των καθαρά θεωρητικών, μη εφαρμοσμένων θετικών επιστημών, θα τίθεται υπό

διακύβευση. Η πρόσφατη διεθνής εμπειρία, στις ΗΠΑ, στη Μεγάλη Βρετανία κ.α., μας παρέχει πληθώρα σχετικών παραδειγμάτων. Ότι δεν ποσοτικοποιείται, ότι δεν είναι μετρήσιμο, ότι δεν έχει θετικούς στατιστικούς δείκτες, ότι δεν είναι άμεσα ανταποδοτικό, περιστέλλεται και περιθωριοποιείται.

Είναι προφανές πως οι δεινές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας, η διόγκωση της ανεργίας των νέων επιστημόνων και η τάση υπαγωγής όλων των κοινωνικών σφαιρών στις κανιβαλιστικές πρακτικές της αγοράς, θα αυξήσουν ασφυκτικά τις πιέσεις σε αυτή την κατεύθυνση. Το Πανεπιστήμιο δεν θα πρέπει να διασφαλίζει, θεσμικά και υλικά, την ελευθερία της έρευνας, την αναζήτηση και μετάδοση της γνώσης, τη χειραφετητική σκέψη και τον αναστοχασμό, αλλά θα πρέπει να αφενός να πειθαρχεί στις άμεσες ανάγκες παραγωγής επιστημονικά καταρτισμένου επαγγελματικού στελεχικού δυναμικού και να μεριμνά για τη συνεχή επιμόρφωσή του, υποτάσσοντας έτσι αναπόφευκτα την πολιτική του στους όρους της αγοράς εργασίας, αφετέρου θα αναγκάζεται όλο και περισσότερο να προκρίνει την εφαρμοσμένη έναντι της βασικής έρευνας, διαγωνιζόμενο για την προσέλκυση ιδιωτικών πόρων και προσαρμόζοντας ανάλογα τα ερευνητικά του προγράμματα στο τι μπορεί άμεσα να πωληθεί.

Υπό αυτές τις ζοφερές προοπτικές και δεδομένου ότι η χάραξη στρατηγικής για την ανάπτυξη του ιδρύματος και τη διαμόρφωση της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του αποτελεί, ύστερα από σχετική εισήγηση της Συγκλήτου, ευθύνη του Συμβουλίου, θεωρώ ότι η παρουσία Εσωτερικών μελών από τις Σχολές του Ρεθύμνου στη σύνθεση του, στον βαθμό μάλιστα που θα διαθέτουν μια μαζική υποστήριξη-υπερψήφιση από τα μέλη ΔΕΠ, θα είναι καθοριστικής σημασίας αφενός για τη διασφάλιση της δυνατότητας των Σχολών τους να εξακολουθήσουν να θεραπεύουν απρόσκοπτα τα γνωστικά τους αντικείμενα, αφετέρου για τις όποιες προοπτικές εμπλουτισμού των προγραμμάτων σπουδών που προσφέρουν και κυρίως για την διεξαγωγή και ανάπτυξη του ερευνητικού τους έργου.

Για τον ίδιο λόγο, κατά την εκλογή των Εξωτερικών μελών θα πρέπει, εκτός από τα αυξημένα ακαδημαϊκά προσόντα και τη διακεκριμένη δράση των υποψηφίων, να ληφθεί οπωσδήποτε υπόψη η σύμμετρη αντιπροσώπευση όλων των Σχολών του Πανεπιστημίου, ώστε να μη διαμορφωθεί μια ετεροβαρής επιστημονικά σύνθεση του Συμβουλίου.

Όπως έχω ήδη δηλώσει οι αναλυτικές προτάσεις του συνάδελφου Αλέξη Καλοκαιρινού για τα κριτήρια επιλογής των Εξωτερικών μελών του Πανεπιστημίου

με βρίσκουν σύμφωνο. Σύμφωνο επίσης με βρίσκει η πρόταση του για την αναγκαιότητα παράτασης της προθεσμίας υποβολής υποψηφιοτήτων των Εξωτερικών μελών.

Θέλω επίσης να διευκρινίσω, ότι θεωρώ λανθασμένη, υπό την παρούσα συγκυρία, την πρόταση συναδέλφων να μην εκλέξουμε Εξωτερικά μέλη για το Συμβούλιο. Η προσφυγή κατά της συνταγματικότητας αυτού του άρθρου του Νόμου μένει να εκδικαστεί από το Συμβούλιο Επικρατείας και δεν είναι σκόπιμο να προοικονομηθεί η απόφασή του με αυτόν τον μάλλον αδόκιμο τρόπο.

Πέρα από τις όποιες νομικές-διοικητικές περιπλοκές αυτής της τακτικής, σκέπτομαι κυρίως τον αντίκτυπό της στην κοινή γνώμη. Κυρίως σκέπτομαι ότι μπροστά στις λαιμοδαμίες που δέχθηκαν συλλήβδην τα ελληνικά ΑΕΙ, ως κλειστά άντρα αναξιοκρατίας, κακοδιαχείρισης, νεποτισμού, κομματισμού, κ.λπ., (κατηγορίες που εκτοξεύθηκαν από πολιτικούς, από την πλειονότητα των ΜΜΕ, αλλά και από πολλούς πανεπιστημιακούς), μπροστά λοιπόν σε αυτό το παγιωμένο πλέγμα δυσφήμισης, αυτή η μισοεφαρμογή του Νόμου θα δώσει λαβή για νέες εις βάρος μας αμφισβητήσεις, θα εκληφθεί ως τακτικισμός και προσπάθεια αποφυγής κοινωνικής λογοδοσίας και θα κάνει απολύτως εύλογες τις υποψίες ότι όλα τα παραπάνω αφορούν και το δικό μας Πανεπιστήμιο.

Σύμφωνα με τον Νόμο, στην πλειονότητα τους οι άλλες σημαντικές αρμοδιότητες του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου περιορίζονται στο να εγκρίνει εισηγήσεις του Πρύτανη, της Συγκλήτου, των Κοσμητόρων κ.ά.

Θεωρώ λοιπόν ότι το Συμβούλιο οφείλει με τις αποφάσεις του να συνεργήσει στην προσπάθεια αναδιοργάνωσης του Ιδρύματος, στη σύνταξη του οργανισμού και του νέου εσωτερικού κανονισμού του και να υποστηρίξει τις προσπάθειες της διοίκησής του να αντιμετωπίσει τις επερχόμενες δυσχερείς καταστάσεις. Πεποίθησή μου είναι ότι στις παρούσες συνθήκες η σύμπνοια των τριών οργάνων και ταυτόχρονα ο πλήρης αλληλοσεβασμός των διακριτών θεσμικών ρόλων τους, είναι όσο ποτέ απαραίτητη. Κάθε άλλη στάση, κάθε ιδέα για να σχηματιστεί υπό τον μανδύα του Συμβουλίου ένα ανταγωνιστικό κέντρο εξουσίας, θα είναι αυτοκτονική.

Θεωρώ επίσης ως αυτονόητο ότι το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου θα πρέπει να εγγυηθεί με τις αποφάσεις του και τον εποπτικό του ρόλο τον δημοκρατικό και δημόσιο χαρακτήρα του Πανεπιστημίου, να εγγυηθεί τη διαφάνεια στη λήψη των αποφάσεων και την αξιοκρατία στις επιλογές όλων των προσώπων σε διοικητικές

θέσεις και βεβαίως να εργαστεί για την περαιτέρω ενδυνάμωση της υψηλού ακαδημαϊκού και ερευνητικού επιπέδου πορείας του και για την προβολή του.

Τέλος, θεωρώ πως το Συμβούλιο οφείλει να υπερασπιστεί, και πολύ φοβάμαι ότι σύντομα θα κλιθεί να το κάνει, την ακαδημαϊκή ελευθερία και την αξιοπρέπεια όλων των μελών του, των μελών ΔΕΠ, του επιστημονικού και ερευνητικού του προσωπικού και κυρίως των φοιτητών του. Η φασίζουσα μισαλοδοξία και ο ρατσισμός έχουν ήδη αρχίσει να βιάζουν τους τοίχους και του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Συναδελφικά

Ευγένιος Δ. Ματθιόπουλος